

OTAKAR RAMBOUSEK

VÁLEČNÍ VETERÁNI
NACISTICKÁ OKUPACE
HOLOCAUST
ČESKÁ MENŠINA V SSSR
ŘEHOLNÍCI
1968
CÍRKVE A CÍRKEVNÍ SPOLEČENSTVÍ
POLITIČTÍ VĚZNI
NORMALIZACE
1989

**STATEČNÝ
BOJOVNÍK
PROTI OBĚMA
TOTALITÁM
PROŽIL MNOHO
ADRENALINO-
VÝCH SITUACÍ**

„Osvobodí nás jedině pravda.“

Ota Rambousek prožil dramatické dějinné zvraty „na vlastní kůži“. Za války totálně nasazen v Německu, poté se účastnil českého odboje a v květnu 1945 bojoval přímo v budově rozhlasu v Praze. V kritický den, 25. února 1948, byl očitým svědkem setkání prezidenta Beneše s komunistickou delegací. Už v roce 1948 odešel z Československa a stal se agentem-chodcem, čtrnáctkrát přešel hranice, byl však zatčen a v komunistických kriminálech si odseděl přes čtrnáct let. V roce 1968 založil K 231. Napsal několik knih a objevil pro Čechy skupinu bratří Mašínů.

ČÍŽKOVÉ Z PROTEKTORÁTU BYLI ŠLECHTA

Narodil se 21. ledna 1923 v Praze. Otec, vysloužilý z československých legií, sokolský činovník a soukromý živnostník, pracoval jako klempíř a později instalatér a Ota po ukončení měšťanské školy odmítl pokračovat v dalších studiích, šel do učení a vyučil se také instalatérem. Coby vyučeného „v černém řemesle“, jak on říká, ho – podobně jako většinu mladých

lidi schopných práce – nacisté v roce 1942 nasadili na nucené práce do Německa, konkrétně do Berlína. Odjel z Hlavního nádraží v Praze 27. dubna 1942. V Berlíně získal zaměstnání u firmy Karl Brau.

XXX

Ota Rambousek vzpomíná, že však zpočátku někteří Češi nastupovali na práci do Říše i dobrovolně. „Tehdy byla jedna marka za deset korun. A v Říši jsme dostávali marku šestnáct, tedy jedenáct korun na hodinu. To byly tehdy peníze.“

Nejdříve byli také totálně nasazováni na práci vyučení řemeslníci nebo dělníci. Ale později i ostatní – studenti, účetní, bývalí vojáci. „To byli lidé, kteří neměli žádné zkušenosti a nebyli vůbec vycvičení. Museli kopat zákopy nebo provádět jiné těžké a podřadné práce. To přece jen, my, kteří jsme pracovali ve fabrikách, jsme to měli trochu lepší... Poláci museli nosit nášivku s bílým písmenem O – jako Ost (východ) – na modrém poli a měli spoustu omezení. My jsme měli tu výsadu, že jsme žádné zvláštní restriktce neměli, byli jsme na kuchyni, to znamená, že jsme dostávali denně jídlo a tzv. šatenku, tedy třeba pár bot jednou za čas,“ vzpomíná pan Rambousek. Nejvíc trpěli asi sovětští zajatci, chodili ve špinavých cárech uniformem, tak jak je chytli, a přežívali v nejvyšší nouzi v zajateckých táborech.

„My, Čížkové z Protektorátu, jsme byli šlechta.“

V lágru žili totálně nasazení v barácích po padesáti lidech, na dvojitých či trojitých palandách, střídali se, jak komu končila skončila směna. Velký přehled o dělnících nebyl, a Čechové navíc měl celkem volný pohyb. Ota toho využil a zmizel domů do Čech.

„Bylo to jako za soudného dne, jako v pekle. Celé čtvrti hořely... a přitom to město muselo žít...“ (rozbombardovaný Berlín, 1945)

Barikády
z dlažebních
kostek
u budovy
rozhlasu
v Praze
na Vinohradech
během povstání
v květnu 1945

Díky kamarádovi ze Sokola, který na gestapu odsouval jeho spis na spod hromádky hledaných osob, se mohl zdržet několik měsíců. Ale nakonec se do Berlína vrátil a znovu nahlásil nástup do práce, nemohl zůstat v Praze v utajení do nekonečna a za dezerci z totálního nasazení hrozil koncentrák nebo kriminál.

Z asi 640 000 totálně nasazených Čechů přišly v Němecu za druhé světové války o život tisíce lidí, další byli zraněni, většinou při leteckých náletech Spojenců.

VY MNĚ MŮŽETE BEJT UKRADENÝ,

TADY JDE O KEJHÁK

„Ty denní nálety v Berlíně na konci války si nedovedete dnes představit. Bylo to jak za soudného dne, jako v pekle. Celé čtvrti hořely... a přitom to město muselo žít. Tramvaje jezdily, jezdily vlaky, ale protože byly vytrhané koleje, vlak jel vždy jen, kam to šlo, pak cestující vystoupili, šli třeba padesát metrů pěšky a tam čekal další vlak a pokračovalo se.“ Tehdy došel Ota k poznání, že „vše je možné a nic není nemožné“.

„Vy mně můžete bejt ukradený, tady jde o kejhák,“ řekl si Ota na konci války, ukradl úřední listinu, vystavil si falešnou potvrzenku a vydal se pěšky na trasu Berlín–Praha.

Jeho teta, která uměla perfektně německy, zase zfalšovala potvrzení o tom, že její živnost je nezbytná pro potřeby Říše a Otakar Rambousek pracuje nyní u ní. Na základě toho mohl dostat potravinové lístky. Díky úplatku se Otovi podařilo také získat další potvrzení, na kterém stálo, že ze zdravotních

důvodů – kvůli těžké srdeční vadě – nemůže být dále totálně nasazen v Říši, a do Německa se už nevrátil.

Na pracovním úřadě mu nejdřív vystavili do pracovní knížky umístěnku na nádraží, kde měl skládat uhlí, což ovšem coby údajně nemocný se srdcem nemohl přijmout. Změnili mu tedy umístění na skládání brambor. „Vy myslíte, že metrák brambor je lehčí než metrák uhlí?“ oponoval Ota. Nakonec se mu podařilo získat na svou dobu velmi dobré místo zámečníka a pomocné síly v Pragfilmu, tedy ve filmových ateliérech na Barrandově.

K práci za Protektorátu pod německými šéfy má pan Rambousek zvláštní komentář: „Jakýkoliv pokus o sabotáž Němci v tu ránu tvrdě trestali a nebyla s nimi žádná legrace. Na druhou stranu, když jste za komunistů nebyl komunist, tak si na vás zasedli a ‚solili‘ to do vás, hledali si záminky, proč si na vás stěžovat. To Němci nedělali.“

VIDĚL JSEM DOSLOVA TĚCT POTOKY KRVE

Konec války se blížil. Otakar Rambousek byl členem tajné sokolské odbojové organizace František, vedené majorem Františkem Hájkem. Jejich úkolem bylo znepříjemnit okupantům poslední dny v Praze. V práci byl naposledy 1. května a 4. května dostal odbojový úkol házet na výpadovku z Prahy směrem z Krče do Kunratic, po které odjížděli Němci, ocelové dráty. „Jela tam jedna německá pětítuna za druhou,“ vzpomíná.

Když 5. května Ota zaslechl v rádiu volání rozhlasu o pomoc a vyhlášení povstání, vůbec se nerozmýšlel a okamžitě spěchal k budově rozhlasu.

Před rozhlasem viděl skutečnou krvavou lázeň, když povstalci nahnali německé pracovníky z budovy Tabákové režeje na Vinohradech Balbínovou ulicí k rozhlasu a ze sklepů na ně začali houfně střílet, stejně tak jako Němci stříleli na české lidi. „Tam jsem viděl poprvé a naposledy doslova téct potoky krve, když krev desítek obětí tekla po ulici do kanálu.“

V Rumunské ulici se shromažďovali dobrovolníci ze skupiny František i další a rozdávaly se zbraně, coby nevoják přišel k rozhlasu neozbrojený, pušku ale vzápětí získal od staršího muže, který se odvolal na rodinu a se slovy: „Mám doma dva parchanty, a jestli se něco stane, dostanu hovno“ předal zbraň Otovi.

Přes střechu vedlejšího domu a přes výtahovou šachtu se Ota dostal přímo do budovy rozhlasu, kde mu jiný povstalec předal ještě granát. Okamžitě ho hodil přes schodiště do přízemí. (Situace byla tehdy taková, že přízemí již obsadili čeští policisté, ale Němci měli být stále ve vyšších poschodích, kam přišli bránit českému vysílání.)

V budově ovšem Ota podle vlastních slov na žádný ozbrojený odpor nenarazil, z nejvyššího patra se dostal až do přízemí prý bez komplikací. Svou účast na této akci popisuje a hodnotí sám velmi skromně.

Ovšem takto je popsána Olgou Bezděkovou v čísle 2 časopisu *Paměť a dějiny* v roce 2010: „Pražského povstání se zúčastnily tisíce lidí, ale samotný boj o rozhlasovou budovu vedlo jen malé, několikačlenné úderné komando, které podstoupilo střet muže proti muži, když vniklo střechou do budovy. Stateční mladíci postupovali patro za patrem v dýmu a sváděli těžký boj s příslušníky Waffen SS. Rambousek byl členem tohoto komanda.“

Za svou odvalu při obraně rozhlasu obdržel medaili Za chrabrost a uznání IV. stupně „za osvobození Prahy“.

Pan Rambousek vzpomíná na povstání též těmito slovy: „Boj ve městě je nejhorší, nikdy nevíte, co je za rohem.“ Mnoho Pražanů podle něj padlo zbytečně jen proto, že střelci ukrytí v budovách nemohli pořádně rozeznat, na koho vlastně střílejí. Němečtí vojáci měli uniformy, ale v městských bojových pútkách není na první pohled poznat, na jaké straně ten který civilista vlastně stojí.

Od 5. května pak Ota jezdil jako spojka pro velitelství Velké Prahy „Bartoš“, které během povstání zastávalo funkci hlavního štábu. Toto velitelství vzniklo na základě iniciativy ilegální odbojové skupiny „Bartoš“, založené bývalým legionářem Františkem Bürgerem. Za Protektorátu používal Bürger krycí jméno Bartoš a to později přijal jako oficiální součást svého jména – Bürger-Bartoš. Velitelství sídlilo v zadním traktu tzv. „kachlíkárny“, v Bartolomějské ulici, hned naproti legendární „Čtyřky“, tj. sídla IV. bezpečnostního oddělení v Bartolomějské čp. 4. Tady se Ota Rambousek poprvé setkal s vojenským velitelem povstání Karlem Kutlvašem, s nímž později seděl v Leopoldově. Kromě vyřizování důležitých vzkazů rozeznal také, jen s řidičem, malou tatrou po Praze zbraně. Občas bylo auto tak narvané zbraněmi, že se do něj sám ani nevešel a musel mít nohy na blatníku.

XXX

Praha byla osvobozena a Otakar Rambousek se vrátil zase ke své práci. Už během povstání potkal šéfvzukaře Čechuru z Barrandova, který mu nabídl, aby přešel od hraného filmu

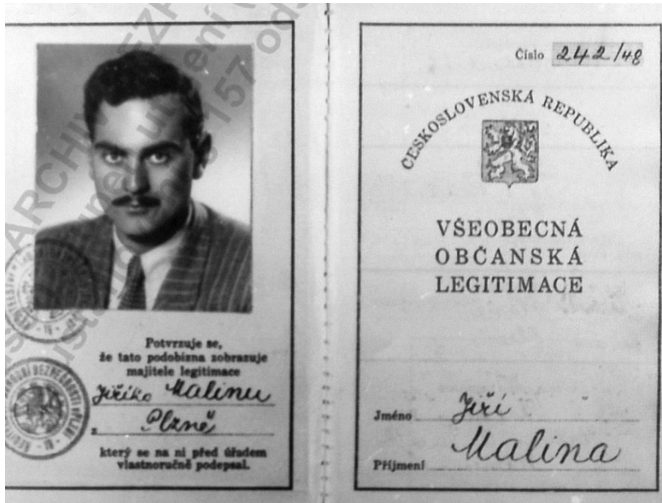
Oběti Květnového povstání českého lidu v Praze

Po výzvě pražského rozhlasu v poledne 5. května povstala kromě Prahy řada dalších měst: Kladno, Rakovník, Nymburk, Chlumec nad Cidlinou, Nový Bydžov, Semily, Turnov, Úpice, Železný Brod a Jilemnice. Do povstání se zapojilo celkem 130 000 lidí plus 14 000 partyzánů (zčásti Rusů, Bělorusů a Ukrajinců). Během bojů přišlo o život 11 700 českých mužů, žen a dětí.

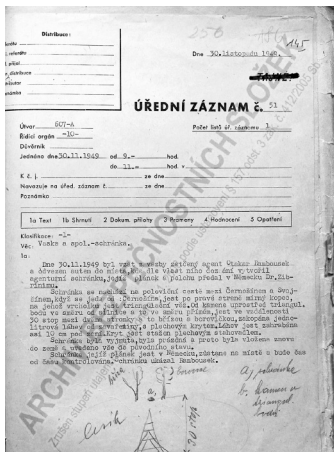
V dubnu 2015 zveřejnili pracovníci Vojenského historického ústavu zprávu, že se jim podařilo spočítat ztráty: v Praze zahynulo 2 898 Čechů a 633 cizinců na straně povstalců. Na bariádách v Praze bojovalo přes 31 000 lidí. Během osvobozování města přišlo o život 30 rudoarmějců, dalších 692 v jejím okolí. Zahynulo rovněž na 300 vlasovců, dalších 187 vojáků této armády, kteří leželi ranění v nemocnicích, postříleli rudoarmějci. Prahu osvobodila částečně též Ruská osvobozenecká armáda, ROA, tzv. vlasovci (podle jejich vůdce generála Vlasova). Byla to vojska složená ze zajatců Rudé armády, kteří bojovali na straně nacistického Německa proti Sovětskému svazu.

Pražské operace se zúčastnily na 2 miliony sovětských, československých, polských a rumunských vojáků. Němci zde měli 1,25 milionu vojáků a necelých 10 tisíc vojáků maďarských.

Fotografie falešné občanské legitimace nalezené u Otakara Rambouska při jeho zatýkání v roce 1949 (ABS)

Zpráva o zavezení zatčeného Rambouska na místo jeho ukryté schránky (ABS)

ke zpravodajství. Hned v květnu 1945 byl u natáčení příjezdu prezidenta Beneše zvláštním vlakem z Košic na Wilsonovo nádraží v Praze. Často také natáčel u Lidového soudu na Pankráci. Soudní procesy netrvaly dlouho, ne déle než dvě hodiny. A rozsudky k trestu smrti byly vykonávány hned vzápětí na dvoře pankrácké věznice. „Ani to s váma nehne. Koukáte na něj, jak jde pod šibenici a kat mu dá oprátku na krk a pověš ho a vy na to koukáte, jako že si to zaslouží, že je to svině všech sviní a patří mu to, si myslíte. Stoprocentně věříte ve spravedlnost soudu a že to musel být extra darebák, kterej to zaslouží. Takhle to je,“ vzpomíná pan Rambousek.

Dne 4. června 1945 nastoupil Otakar Rambousek službu u Sboru národní bezpečnosti (SNB) 65 u pohotovostního pluku Národní bezpečnosti (NB) na pražském Smíchově. Poté, co odmítl podepsat šestiletý závazek ke službě u SNB, se Ota vrátil zpět ke Zpravodajskému filmu a vstoupil k národním socialistům. Na rozdíl od řady svých vrstevníků se rozhodně nedal zmást komunistickou ideologií kritických dnů února 1948. Rambousek je zažil coby osvětlovač filmového štábu, který přišel dopoledne 25. února kamerou zachytit setkání Edvarda Beneše se zástupci komunistické strany.

„Šot nebyl natočen zvukově. Z obrazového materiálu je zřejmé, že komunisté u Beneše neuspěli. Beneš na Gottwaldovy námítky řekl, že jakákoli vláda bez celé Národní fronty je nemyslitelná. Gottwald na to, že demise vlády je požadavkem všeho lidu. Beneš ale udělal rezolutní odmítavé gesto a řekl, že tak daleko ještě nejsme, aby o osudu národa rozhodovala ulice.“ Jenže už odpoledne bylo všechno jinak: Beneš demisi přijal a na Rambouska čekala výpověď pro „ztrátu důvěry“.

LEGENDA MEZI AGENTY-CHODCI

Protože byl jasně přesvědčen o zločinnosti komunistického režimu, přeběhl Otakar Rambousek už v červnu 1948 do americké zóny Německa a brzy začal přecházet hranici se zpravodajskými úkoly a vzkazy CIC (Counterintelligence Corps, kontrašpionážní sbor zpravodajské služby USA), stal se tzv. agentem-chodcem.

„V té době panovala všeobecná představa, že dojde ke třetí světové válce, celý demokratický Západ proti Sovětskému svazu... Býval bych šel do armády, když by byla. Rozhodně jsem chtěl přiložit ruku k dílu, protože táta byl legionář. Hledal jsem pořád příležitost, jestli něco takového bude...“ popisuje Otakar Rambousek důvod, proč emigroval.

Po únorovém převratu komunisté sice uzavřeli hranice, ale neprostupná železná opona ještě nestála, a tak se objevili agenti-chodci, což byli většinou emigranti z komunistického Československa, kteří ilegálně překračovali hranice a získávali informace pro západní zpravodajské služby.

„Agentem-chodcem se člověk nestane tak, že by se někde přihlásil. Oslovili mne jako uprchlíka v lágru, přišel velitel lágrové policie a já se s ním začal bavit,“ vzpomíná Otakar Rambousek. Poprvé přešel hranici do Československa v dubnu 1949. Jeho úkolem bylo předávat důležité zprávy a dopravovat poštu a zpravodajské zásilky a různý materiál přes hranice na Západ. Jednalo se například o informace o průmyslu, hlavně zbrojního a o těžbě uranu, o různé formuláře, občanské průkazy, např. i telefonní seznamy. Na našem území také zakládal tzv. mrtvé schránky a informace o nich podával CIC.

Vězeňské foto Otakara Rambouska (ABS)

Věznice
v Leopoldově

Hranice přecházel na trase Waldsassen–Cheb. Byla to rychlá, ale ne úplně bezpečná cesta, protože Cheb bylo poměrně velké město. Zjistil, že montgomerák byl tehdy obvyklým oblečením tajných. Tak ho nosil. A na klopu si dával ještě odznak KSČ. V batohu měl balík amerických cigaret a dva páry nylonek na podplácení. Nosil s sebou také zbraň, ale nikdy ji nepoužil. Na vlak čekal v blízkosti kolejí a do vagonu nastupoval těsně předtím, než se vlak rozjel. Jízdenku si kupoval až u průvodčího.

Bezpečnější by sice bývala byla cesta přes rozsáhlá vyhlídenná území na Šumavě, ale tam zase hrozilo, že by byl nápadný okamžitě a v nepropustném terénu také nebylo snadné udržet si nenápadný zevnějšek běžného obyvatele větších měst. Nakonec tuto cestu vykonal čtrnáctkrát a při poslední cestě ho ve vnitrozemí zatkli.

Nebyla to náhoda, měla to totiž opravdu být už jeho poslední cesta, v mezidobí propracovali agenti bezpečnější způsob předávání zásilek, a to po železnici. Otakar Rambousek vzpomíná, že využívány byly dva mezinárodní vlaky, oba přijížděly do Československa z Polska, jeden pokračoval přes Německo do Paříže, druhý do Švýcarska. Na našem území uložila zasvěcená osoba nenápadně balíček na některé z vytipovaných míst a na dno konve na vodu na záchodě napsala vzkaz, kde zásilku hledat.

Zatkli ho ráno 12. listopadu 1949 v Černošíně, když přešpával u jakéhosi Steinera, u kterého si při cestách vyzvedával zprávy. Právě jemu řekl, že je to jeho poslední cesta, a sdělil mu heslo, kterým se prokáže jeho nástupce. Ale Steiner byl zrádce a celou skupinu udal. Jasně se to ukázalo, když jako jediný z prozrazené skupiny nepatřil později mezi obviněné

v soudním procesu „Rambousek a spol.“. Ač byl Rambousek sám, přijelo ho zatknout celé velké komando estébáků ve dvou autech. Právě snídal a kabát se zbraní neměl u sebe, ani se nebránil. A podle svých slov by patrně nestřílel, ani kdyby měl zbraň u sebe, protože by to byl masakr... Malá kolona dvou tudorů a jednoho superbu odvezla Otakara Rambouska do Plzně. První výslech trval padesát čtyři hodin. Neustálé udržování v bdělosti. Bezčasí, bití, vyhrůžky střídající sliby a přátelská slova, argumenty, aby myslel na manželku a na syna.

OD ŠPAGÁTU HO ZACHRÁNILO JEN TO, ŽE NEPOUŽIL ZBRAŇ

V trestním oznámení proti „Rambouskovi a spol.“ se mj. píše: „Část osob pracovala ochotně s agentem Rambousekem a podporovala jeho protistátní činnost a nenávisť k lidu... Hodnotíme-li celý případ, jest nutno uvážiti, že Rambousekem byla zde budována dokonalá špionážní síť tzv. mrtvých schránek, která po vybudování jest velmi dokonalá a lze ji těžko odhaliti, právě pro konspirativní systém.“

O několik měsíců později, v květnu 1950, ho Státní soud v Praze odsoudil v procesu „Rambousek a spol.“ na doživotí. Dostal „jen“ doživotí, protože nebylo prokázáno, že by někdy střílel, jinak by ho bezpochyby čekal trest smrti.

Odseděl si čtrnáct let, prošel těmi nejtvrďšími věznicemi, „seděl“ na Mírově, ve Valdicích a deset let v Leopoldově. Když vyšel z vězení na podmínku, psal se už rok 1964, ani rozsáhlá amnestie v roce 1960 se netýkala jeho případu. Bylo mu 41 let.

Pamětní deska umístěná na věznici v Leopoldově

Fotografie Otakara Rambouska a jeho druhé ženy Zdenky uložena v jeho soudním spise (ABS)

„Je to takhle a z toho musíš vycházet. Já věděl, že budu mít tichou morální podporu rodiny. Nějaké proč jsem to dělal? Ne, teď jsi tady, první rozhodný bod byl dělat proti nim. Musíte mít úplně jasno předem, jdu dělat tohle a jsem na téhle straně, nekompromisně,“ vysvětluje, co mu pomohlo přečkat komunistické vězení, a pokračuje: „Když jsme seděli ty velké léta – podle čísla se to poznalo, máte základní číslo, ono už běží patnáct tisíc a vy máte dvanáct set. Pak měli zakázáno s námi strážní mluvit, protože zjistili, že narazí na lidi, který to mají všechno srovnaný v hlavě, a tenhle blbec na ně nestačí. Já mluvím ze své zkušenosti – když je člověk neochvějný a má naprosto jasné umístění, kam patří, a z toho neuhne, tak oni to vědí a pak vás nechají.“

Manželka se s ním rozvedla, ovšem Ota jí to nijak nevyčítal. StB jí neustále dělala problémy a naléhala, aby se dala rozvést, což jí doporučil i on.

I mezi politickými vězni se našli zrádci a bonzáci, ale devadesát procent jich podle pamětníka zůstalo neochvějně na svém. Většina nevyhledávala střety s bachaři, ale byli i takoví, kteří za cenu tvrdých trestů bojovali i ve vězení proti představitelům státní moci, nastaveným nesmyslným pravidlům a buzeraci. Ani chvilka klidu, to bylo prý to nejúnavnější. Špatná strava a tvrdé podmínky oslabily Otakarův organismus a třikrát onemocněl tuberkulózou. Při propuštění v roce 1964 vážil jedenapadesát kilogramů.

Otakar Rambousek vypráví o setkání s maminkou po patnácti letech: „Večer jsem přišel, zaklepal, máti mně otevřela a povídá: ‚Ty jsi utekl, Otíku!‘ A já: ‚Neutekl, dneska mě pustili.‘ A byl jsem doma.“